

BILTEN KIP

Maj 2003

Ovaj bilten je objavljen radi potpunijeg upoznavanja sudstva sa aktivnostima KIP. Ova publikacija je podeljena sudijama i tužiocima na Kosovu. Mesečni bilten KIP sada sadrži članke pripadnika KIP koji se tiču stvari od interesa za sudije i tužioce koji rade na Kosovu.

UBISTVO DETETA PRI POROĐAJU – član 35. KZK

Ubistvo deteta pri porođaju je regulisano u članu 35 KZK, gde se navodi: “Majka koja liši života svoje dete u toku porođaja ili neposredno nakon porođaja, dok kod nje traje poremećaj izazvan porođajem, kazniće se zatvorom od tri meseca do tri godine.”

Lišenje života deteta je razmatrano i sankcionisano na različite načine u različitim etapama društvenog razvoja. Jedno vreme ovo delo nije uopšte kažnjavano. Krivični zakonik Karla V od 1532. godine predviđa mnogo drastičnije kazne za majku koja je lišila života svoje dete pri porođaju, kao što su njeno živo ukopavanje ili spaljivanje, nabijanje na kolac i dr. Sa početkom XVIII veka menja se koncept u pogledu pristupa i kažnjavanja ovog krivičnog dela, te se još tada predviđaju različite kazne, koje su mnogo blaže, sa obrazloženjem da se majka u toku porođaja nalazi u posebnom stanju i pri odmeravanju kazne se uzimaju u obzir različite okolnosti. S druge strane, i do današnjeg dana, mnoge zemlje nisu prihvatile ovaj koncept, tako da se visina kazne za ovo krivično delo, u različitim zemljama kreće od uslovne osude do kazne zatvora do 20 godina.

U nekim zemljama ubistvo deteta pri porođaju ne predstavlja problem kriminologije, posebno u onim zemljama

gde su u velikoj meri rešeni socijalno – ekonomski problemi i gde je kulturna emancipacija čoveka ostvorena u visokom stepenu. Kod nas se, u našem društvu, zbog teških socijalno ekonomskih uslova kao i zbog shvatanja društvenog morala, vide tendencije da će se ubistvo deteta pri porođaju manifestovati kao ozbiljan kriminološki problem.

Subjekt krivičnog dela ubistva deteta pri porođaju predviđenog u članu 35. KZK jeste majka, ona majka koja je u posebnom stanju poremećenosti kao posledica porođaja. Definisane ovog krivičnog dela u pogledu sadržaja ali i formalno, za sudsku praksu i teoriju predstavlja stvar koja je puna dilema. One se tiču termina “poremećaj” i izraza “odmah nakon porođaja” koji se termini upotrebljavaju u tekstu ovog člana. I upravo ovo ima za posledicu da su nejasni kako za pravnike tako i za veštace sudske medicine. Dileme su vezane za važna pitanja, kao što su:

1. Šta se podrazumeva pod terminom poremećaj u smislu člana 35. KZK,
2. Koji su elementi koji utiču na stvaranje poremećaja,
3. Da li se poremećaj u smislu člana 35.KZK javlja kod svakog porođaja,

4. Koliko vremena posle porođaja poremećaj traje, i

5. Ko je nadležan za veštačenje radi utvrđivanja da li poremećaj postoji ili ne, sve u smislu člana 35.KZK.

Treba naglasiti da se u nekoliko mesta i njihovim krivičnim zakonima, kao što su Mađarska, Japan i bivši Sovjetski Savez-poremećaj kao posledica porođaja ne pominje i ovo krivično delo se ne tretira kao privilegovano. Krivični zakon Švajcarske od 1937. godine sadrži formulaciju “stanje stvoreno porođajem”. Krivični zakon Kosova pod pojmom poremećaja podrazumeva da se pod tim treba razumeti poremećaj koji je izazvan samim činom porođaja i posledica je bolova, gubitka krvi, slabosti i uopšte fizičkog i psihičkog zamora I sve to u međusobnoj povezanosti sa spoljnim faktorima koji utiču na duševno stanje, smanjujući sposobnos rasuđivanja. S toga se smatra da ovi faktori smanjuju otpor prema kriminalnim delima, zbog čega ubistvo svoga deteta u takvom stanju čini delo privilegovanim. Važno je napomenuti da navedeni član pod terminom poremećaja ne podrazumeva poremećaj koji bi za posledicu imao smanjenje uračunljivosti u smislu člana 12.KZJ.

Neuropsihijatrijska nauka, prilazeći sa aspekta medicine poremećaju u smislu čl.35.KZK, smatra da se ne može objasniti osnov po kojem bi ovo delo bilo privilegovano u krivičnom pravu, jer se ovaj poremećaj ne tretira po osnovu člana 12.KZJ. Studije ovog fenomena bazirajući se na statističke podatke, pokazale su da niti jedna majka koja je želela dete, zbog akta porođaja nije dovedena u stanje poremećaja u smislu člana 35.KZK, u kom stanju može da ubije svoje dete. S toga, akt porođaja sam po sebi ne izaziva poremećaj

tokom kojeg se može izvršiti ubistvo deteta, niti je neophodan uslov za ubistvo deteta, ako postoje infanticidogeni faktori. Jer, na formiranje infanticidogenih faktora kod majke da ona podigne ruku na svoje dete, ekskluzivno utiču spoljni faktori koji stvaraju osećaj stida trudnice a na porodilju, svoja viđenja društvenog morala imponira sredina, kao i osećaj izgubljenosti, odricanja od sredine u kojoj živi, a osim toga i ekonomska zavisnost i drugi socijalno ekonomski motivi. To su faktori koji ekskluzivno utiču na formiranje jednog pogrešnog načina rasuđivanja, prizivajući na taj način procenu situacije kao nesavladive. Zato su to jedini uzroci psihološke devijacije i stvaranja infanticidogene psihe. S toga su, kod donošenja odluke za ubistvo deteta dovoljni spoljni faktori, ali pod uslovom da su toliko jaki da mogu da utiču da majka koja je pod njihovim pritiskom, doživi psihološku devijaciju. U zavisnosti od činjenice kada je prouzrokovana psihološka devijacija, odluka da se dete ubije može biti doneta u toku trudnoće, neposredno pre akta porođaja, u toku porođaja ili posle porođaja. Jasno je da žena koja živi u zaostaloj sredini, sa konzervativnim konceptima o društvenom moralu, pogotovu žena koja je rodila ili koja će roditi vanbračno dete, iz dana u dan stvara komplekse od kojih, naravno, želi da se oslobodi. I ta želja nadvladava psihom budućeg delikventa pokazujući i osobenosti egoizma, žena se dovodi u zabludu da će svi problemi biti rešeni uništavanjem svoga ploda. Majka ne ubija svoje dete zato što ga mrzi ili zbog poremećaja koji su izazvani porođajem, ona ovaj kriminalni akt čini u nameri i sa željom da nađe psihički mir i da tako stvori uslove za jedan normalan život u svojoj sredini od koje je ekonomski zavisna.

Kao što je rečeno, poremećaj u smislu člana 35.KZK se sa medicinskog aspekta ne može objasniti niti opravdati, te je zato i odgovor medicine na pitanje da li se ovaj poremećaj javlja kod porođaja, nerazumljiv. Međutim, sa pravnog stanovišta, u smislu zakonske definicije, uzima se da se poremećaj javlja kod svakog porođaja i, s tim u vezi, nije nužno u svakom posebnom slučaju da se dokazuje. U praksi, iako retko, neke sudije samo gramatički interpretiraju formulaciju "...dok traje poremećaj prouzrokovan porođajem...", pri čemu se može shvatiti da zakon ne predviđa poremećaj za svaki akt

porođaja, jer uprotivnom, treba da se definiše : dok traje poremećaj koji porođaj izaziva. Uzimajući kao osnov ovaj koncept, preduzimaju se i pregledi od strane sudske medicine radi utvrđivanja postojanja poremećaja u svakom konkretnom aktu porođaja. Ako se ovaj pravni aspekt uzme kao pravilan i opravdan, onda za utvrđivanje postojanja poremećaja treba odrediti psihologe a nikako lekare, jer oni sa medicinskog aspekta ne nalaze elemente za davanje odlučnog odgovora. Jedino za utvrđivanje razloga i načina smrti može da se angažuje veštak iz oblasti medicine.

24. april 2003.

Shefqet I.Deçani
Službenik za edukaciju pri KIP

Aktivnosti u maju 2003

- A Seminar iz krivičnog prava
- B Edukacija o profesionalnim veštinama
- C Seminar za sudije sudova za prekršaje
- D Edukacija za pravosudni ispit

Seminar iz krivičnog prava– nužna odbrana 06 maj 2003

A. Seminar iz oblasti materijalnog krivičnog prava je zakazan za maj za sudije koji rade na krivičnoj materiji i za javne tužioce. Teme planirane za ovaj seminar obuhvataju pojam nužne odbrane u smislu zakonskih odredbi uključujući i krajnju nuždu, uslove za nužnu odbranu, granice nužne odbrane kao i stvarnu zabludu.

Edukacija o profesionalnim veštinama 14 – 16 i 19 – 21 maj, 2003

B. KIP je, u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za razvoj prava (IDLO), koja se fondira od strane USAID, organizovao seriju edukacije o profesionalnim veštinama koja je nazvana “Od zakazivanja predmeta do konačne odluke: građenje efektivnih veština kod odlučivanja.” Ova serija edukacija će biti fokusirana na razvoj najvažnijih veština potrebnih u radu sudije i tužioca. April je zabeležio početak drugog ciklusa ovog programa edukacije. Nove teme koje planiramo da pokrijemo jesu:

- Teme prvog dana edukacije uključuju značaj praktičnih veština, odnos između kvaliteta odluke i kašnjenja suda, izvršenje odluka, ljudska prava, pripreme za proces odlučivanja će započeti sa prezentacijom o “Veštinama sastavljanja i prezentacije”, zakonodavstvu o sadržini presude, optužnice i ostalih odluka.
- Drugi dan se nastavlja vežbama o formulaciji predmeta, sastavljanju i diskusijama o rezultatima vežbi i prezentacijom o “Istraživanju o odlučivanju”.
- Treći dan sadrži edukaciju sa vežbama koje se tiču analize sudskih odluka, prezentacijom o “Transparentnosti sudskih odluka”, studiranju pitanja koje se tiču izvršenja presuda sa posebnim fokusom na nadgledanju izvršenja presuda i diskusiji o tome kako poboljšati saradnju između odgovornih strana u procesu izvršenja.

U periodu od 14-16 i 19-21 maja, učesnici će biti sudije koji rade na građanskoj materiji. Pozivi su dostavljeni radi njihovog odlučivanja na kojoj će sekciji uzeti učešće. Sve sudije i tužioc na Kosovu će biti pozvani na drugi ciklus edukacije, kao što su bili pozvani na prvi.

Seminar za sudije sudova za prekršaje 29 maj 2003

E. Seminar za sudije sudova za prekršaje je zakazan za 29 maj. Teme će obuhvatiti principe i institute prekšajnog postupka, pokretanje i tok ovog postupka kao i posebni maloletnički postupak.

OSTALI DOGAĐAJI

Edukacija za pravosudni ispit 11 april – 31 maj 2003

F. Službenici za edukaciju KIP pružaju stalnu podršku Sekciji za potporu pravne zajednice OEBS-a , održavajući predavanja za edukaciju za pravosudni ispit koja se održava svakog petka i subote u KIP. Sesija je započela 11 aprila i biće nastavljena do 7 juna. Pravosudni ispit će biti održan u junu 2003.

